

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Aalto-yliopisto toivoo selonteossa tavoiteltavan ennustettavaa, mutta avoimesti uudistamiseen suhtautuvaa koulutuspolitiikkaa. Tämä mahdollistaa sekä kaivattua työrauhaa koulutuksen järjestäjille että koulutuksen kehittämistä muuttuvan maailman tarpeisiin. Käytännössä tarvitaan suuntaviivoista sopimista yli hallituskausien eri toimijoiden yhteisymmärryksessä. Yhtäaikaiset tavoitteet korkeakoulututkimuksen suorittaneiden osuuden nostamisesta puoleen nuorista aikuisista ja kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämisestä vaativat vahvaa sitoutumista korkeakoulutuksen rahoituksen lisäämiseen.

Selonteossa tulisi tarkastella laajemmin kahta, luonnoksessa hieman vähäiselle huomiolle jäävää näkökulmaa. Ensimmäisenä, selontekoluonnoksessa korostuu voimakkaasti korkeakoulutuksen perinteinen sivistysideaali, ajatus korkeakoulu- ja yliopistosivistyksestä ennen muuta henkisen kasvun lähteenä. Tämä on erittäin tärkeää näinä aikoina, jolloin erilaiset liikkeet haastavat demokraattisen yhteiskunnan keskeiset instituutiot, tutkitun tiedon ja vapaan tutkimuksen ja opetuksen. Sivistyksen rinnalla tulisi kuitenkin korostaa myös korkeakoulutuksen roolia aineellisen hyvinvoinnin luojana ja yksilön turvana työelämän murroksessa. Suomalaisten aineellisen elintason nousu perustuu lähes yksinomaan teknologioista ja innovaatioista syntyvään tuottavuuden kasvuun, ja näiden perusta on uutta luovassa tutkimuksessa ja koulutuksessa. Työelämän ja ammattien muuttuessa esimerkiksi robotisaation, automaation ja digitalisaation myötä yhä harvempi voi laskea ennustettavan ja vakiomuotoisen työuran varaan. Muuttuvassa maailmassa pärjääminen edellyttää vahvaa perustutkimusta ja jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Näissä korkeakoulut ovat avainasemassa.

Toisena näkökulmana, selontekoluonnos vaikuttaa tarkastelevan Suomea ja Suomen korkeakoulukenttää globaalista tiede- ja korkeakoulu yhteisöstä irrallisena. Kansainväliset toimijat mainitaan lähinnä kilpailijoina. Tämä on yksi näkökulma, mutta ei tavoita tutkimuksen ja korkeakoulutuksen todellisuutta, sillä toiminta-alueet ovat läpikotaisin ja peruuttamattomasti

globalisoituneita. Opiskelijat, tutkijat, opettajat, yhteistyökumppanit ja investoijat liikkuvat maiden välillä mahdollisuuksien ja resurssien, mutta ennen kaikkea laadun ja vaikuttavuuden perässä.

Liikkuvuus on vain toinen puoli tutkimus- ja korkeakoulukentän kansainvälistymistä. Tieteelliset läpimurrot, halutuin koulutus ja vaikuttavimmat innovaatiot luodaan globaalissa yhteistyössä. Ympäri maailmaa toimivat yliopistot kilpailevat pääsystä monikansallisiin, jopa eksklusiivisiin verkostoihin. Myös yhä suurempi osa tutkimusrahoituksesta allokoidaan ylikansallisella tasolla siten, että rahoitus ohjautuu korkeimman laadun ja vaikuttavuuden kansainvälisille verkostoille ja konsortioille.

Näistä syistä moni Suomen vertailumaa nostaa omien korkeakoulutusstrategioidensa prioriteetiksi kansainvälisesti merkittävien, ns. maailmanluokan osaamiskeskittymien rakentamisen yliopistokenttäänsä. Tällaiset solmukohtat linkittävät muut kotimaiset toimijat kansainvälisen kentän kanssa. Erityisesti Suomen kaltaisessa pienessä maassa korkeakoulukentän elinehto on, että suomalaiset pääsevät mukaan kiinnostavimpiin uutta luoviin verkostoihin, joissa läpimurrot tapahtuvat ja jotka houkuttelevat kansainvälisiä investointeja. Tämä edellyttää kansainvälisen mittakaavan solmukohtien rakentamista.

Emme voi tyytyä tarkastelemaan suomalaista tutkimus- ja korkeakoulukenttää suljettuna järjestelmänä, vaan kaikessa kehittämisessä on aina otettava mukaan kansainvälinen näkökulma: miten toimenpiteet asemoivat suomalaisia toimijoita kansainväliseen kenttään, ovatko toimenpiteet riittävän merkittäviä tuottamaan kansainvälisesti huomattavia ja houkuttelevia profiileja, saavutetaanko kansainvälisen tason laatu ja vaikuttavuus. Tämä on lähes välttämätön edellytys myös hienolle tavoitteelle TKI-menojen nostamisesta 4 %:iin BKT:sta. Kun luodaan kansainvälisesti niin merkittäviä osaamiskeskittymiä, että ne muodostavat solmukohtia maailman parhaissa verkostoissa, voidaan houkuttaa merkittäviä yksityisiä TKI-investointeja ja saavuttaa tavoite.

Selontekoluonnoksessa tunnistetaan koulutuksen saavutettavuuteen liittyviä haasteita. Ratkaisujen löytäminen niihin vaatii ilmiöiden kokonaisvaltaista tarkastelua yhteiskunnassa ja kaikilla koulutusasteilla. Esimerkiksi koulutusalojen sukupuolittumiseen johtava kierre syntyy jo kauan ennen opiskelijoiden hakeutumista korkeakouluun. Siksi suunnan muuttaminen edellyttää ongelmakohtien käsittelyä koko koulutusjärjestelmän näkökulmasta myös selonteossa.

Suomen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio tavoitti globaalia näkökulmaa ja sen vaatimuksia korkeakoulutukselle, ja Aalto-yliopisto kannustaa vahvistamaan sitä selonteossa. Lisäksi Aalto-yliopisto odottaa kärkihankeprojekteissa tehdyn työn täysimääräistä huomioimista ja hyödyntämistä, kun selonteon toimeenpanosuunnitelmaa luodaan.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Aalto-yliopisto ehdottaa seuraavia tarkennuksia tavoitetilan kuvaukseen:

Suomalaisten hyvinvointi on kasvanut työn tuottavuuden noustua koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan avulla. Muuttuvassa maailmassa pärjätään vahvan perustutkinnon ja jatkuvan osaamisen kehittämisen ansiosta.

Lainsäädäntö, rahoitusjärjestelmät sekä koulutusjärjestelmän rakenteet ja toimintatavat on uudistettu edistämään yhteistyötä sekä kansainvälisesti että Suomen sisällä. Koulutuksen laatu on kasvanut ja sille on turvattu riittävät voimavarat.

Korkeakoulumaailma on kansainvälinen: Suomessa tehtävä tutkimus on kiinteä osa eurooppalaista ja globaalia tiedeyhteisöä. Suomessa on kansainvälisesti merkittäviä tutkimusyksiköitä, jotka ovat mukana kiinnostavimmissa kansainvälisissä verkostoissa ja yhteistyöhankkeissa. Niiden avulla Suomeen on houkuteltu parhaita osaajia, ideoita, investointeja ja yhteistyökumppaneita ympäri maailman.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Selontekoluonnos tunnistaa luonnontieteiden ja matematiikan huolestuttavan Pisa-tulosten laskun ja oppimiserojen kasvun. Selontekoluonnoksen toimenpiteissä näitä aineita ei kuitenkaan ole nostettu lukutaidon rinnalle. Huomiota pitää suunnata matematiikan ja luonnontieteiden perusopetukseen.

Oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaamisen laskiessa hälyttävästi ja teknologian merkityksen samaan aikaan kasvaessa on aloihin kiinnitettävä erityistä huomiota opettajankoulutuksessa. Tutkinto-opiskelijoiden koulutuksen lisäksi tarvitaan jo valmistuneiden opettajien täydennyskoulutusta.

Vieraskielistä koulutusta tarkastellaan selontekoluonnoksessa kapeasti. Kun Suomeen halutaan houkuttaa kansainvälisiä osaajia perheineen, tarvitaan koulutustarjontaa kaikilla koulutusasteilla myös englanniksi.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Luku käsittelee toista asetta, mutta siihen on sisällytetty myös korkeakoulutusta koskevia linjauksia. Aalto-yliopisto ei vastusta tavoitetta toisen asteen ja korkeakoulutuksen kattavista järjestäjistä, jos se katsotaan esimerkiksi ammattikorkeakouluissa mielekkääksi. Aalto-yliopisto ei kuitenkaan näe mallia itselleen sopivana vaihtoehtona, koska se ei tue yliopiston tehtävää kansainvälisenä tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta antavana kouluttajana. Sen sijaan Aalto-yliopisto näkee tärkeänä tiedekasvatuksen ja toisella asteella tapahtuvan oppimisen tukemisen.

Aalto-yliopisto kannattaa koulutukseen liittyvään digitalisaatioon panostamista. Jo tavoitteita asettaessa on syytä miettiä, miten korkeakoulujen yhteinen digivisiotyö suhteutuu selontekoluonnoksessa tavoitteeksi asetetun digitaalisen palveluekosysteemin luomiseen. Korkeakouluihin liittyvät palvelut on kehitettävä suomen ja ruotsin lisäksi myös englannin kielellä.

Suomalaisen koulutusjärjestelmän ja opintoaikojen heikkous on hidas siirtymä toiselta asteelta kolmannelle asteelle. Siksi tämän siirtymän sujuvoittaminen on keskeistä. Kolmannen asteen opintosuoritusmahdollisuuksia on tuotava mahdollisuuksien mukaan tarjolle jo toiselle asteelle, ja asteiden välistä kynnyksiä madaltavia ympäristöjä ja käytäntöjä on tuettava. Nuorille on tarjottava toisella asteella monipuolista tukea, jotta siirtymävaihe nopeutuu ja koulutuksen saavutettavuus kasvaa. Ala- ja ainevalintoihin vaikuttavat stereotyyppit on tiedostettava ohjauksessa: esimerkiksi tyttöjä on tuettava nykyistä enemmän STEM-aloille. Kolmannen asteen opiskelijavalinnoista päättävät korkeakoulut seuraavat ja kehittävät edelleen opiskelijavalintoja.

Vieraskielistä koulutusta tarkastellaan selontekoluonnoksessa kapeasti. Kun Suomeen halutaan houkutella kansainvälisiä osaajia perheineen, tarvitaan koulutustarjontaa kaikilla koulutusasteilla myös englanniksi.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Kommentit lukuun on jaoteltu luonnoksen kolmen tavoitteen mukaisesti.

Tavoite: Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan

Laadukas opetus ja tutkimus ovat luonteeltaan pitkäjänteistä toimintaa, jossa perusrahoituksen vakaus ja resurssien kanavoituminen suoraan autonomisille yliopistoille avoimesti arvioidun laadun ja vaikuttavuuden perusteella on ensiarvoisen tärkeää. Rahoituksen kokonaistasoa tulee tarkastella suhteessa kilpailijamaihin ja opetuksen sekä tutkimuksen määrällisiin ja laadullisiin tavoitteisiin. Yliopistoindeksiin sitoutuminen tukee perusrahoituksen vakautta.

Koulutuksen aloituspaikkojen lisääminen on keino vauhdittaa koulutus- ja osaamistason nostamista. Aloituspaikkojen määrän lisääminen ei kuitenkaan automaattisesti korjaa tilannetta, jos nk. hakusumaa ei samalla kyetä purkamaan. Tämä edellyttää lisäaloituspaikkojen kohdentumista niille aloille ja alueille, joilla kysyntä on suurta. Mikäli korkeakoulututkimuksen suorittavien osaamistasosta ei haluta tinkiä, on riittävät lähtötaidot omaavien nuorten määrän kasvettava, ja siksi on tarkasteltava koko koulutuksen ketjua. Koulutuksen laatua voidaan varmistaa arvioimalla sitä kansallisesti Tieteen tila -tiedontuotannon tapaan.

Kun koulutusmääriä nostetaan voimakkaasti, on tärkeää, että aloituspaikat suunnataan kuvatulla tavalla kysytyimmille aloille ja alueille. Aalto-yliopisto kannattaa selontekoluonnoksen esitystä koulutusmäärien lisäämisestä painotetusti niille aloille ja alueille, joilla on koulutuskysyntää ja joilta työllistytään hyvin. Uudellamaalla aloituspaikkoja on liian vähän väestömäärään, opiskelupaikkojen määrään ja osaajien kysyntään suhteutettuna, ja väestöennusteiden mukaan tilanne vain heikkenee lähitulevaisuudessa. Koulutusmäärien lisäämisessä on huomioitava myös infrastruktuuri-intensiivisten alojen koulutuksen tarpeet ja resurssointi, jotta osaajatarpeisiin on mahdollisuus vastata.

Laadukkaan koulutuksen kivijalka on opetus, joka yliopistoissa perustuu laadukkaaseen omakohtaiseen tutkimukseen. Opiskelijamäärän kasvattaminen edellyttää osaavan henkilökunnan lisäämistä korkeakouluissa, kun koulutukseen halutaan edelleen kuuluvan esimerkiksi pienryhmätyöskentelyä ja kokeellista opetusta. Digitalisaatio ei korvaa vuorovaikutuksen tarvetta, mutta samalla digitaalisuutta hyödyntävä pedagoginen uudistuminen on merkittävä tekijä korkeakoulujen kilpailukyvyllä niin tutkintokoulutuksen kuin myös jatkuvan oppimisen osalta.

Selontekoluonnoksessa tavoitteena on kasvattaa ulkomaalaisten opiskelijoiden osuus 15 prosenttiin kaikista tutkinto-opiskelijoista vuoteen 2030 mennessä. Uusien osaajien saaminen suomalaisille työmarkkinoille myös maan rajojen ulkopuolelta on hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Pelkkä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kasvattaminen Suomessa ei ole laadukasta kansainvälistymistä: opiskelijoiksi on saatava parhaat osaajat jokaiselle koulutusasteelle. Korkeakoulukentällä tarvittava vetovoima syntyy tukemalla profiloitumista ja koulutuksen sekä tutkimuksen laatua.

Tavoite ulkomaalaisten opiskelijoiden 75 prosentin työllistymisestä Suomeen on todella kunnianhimoinen. Sen toteutuminen vaatii merkittävää akateemisen henkilökunnan sitoutumista ja koulutusohjelmien kehittämistä, mikä edellyttää resursseja. Työelämän ja korkeakoulutuksen vuorovaikutusta pitää lisätä jopa yksittäisten kurssien tasolla, jotta opintojen aikana on mahdollisuus verkostoitua Suomessa. Suomen kielen oppiminen on äärimmäisen tärkeää, koska työyhteisöissä vapaamuotoinen sosiaalinen vuorovaikutus tapahtuu suomeksi, vaikka samaan aikaan alan substanssi on osattava englanniksi. Konkreettinen selontekoluonnoksesta puuttuva keino tavoitteen saavuttamiseksi on lisätä mahdollisuuksia suorittaa Suomessa sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto englanniksi. Sillä edistetään sitoutumista, integroitumista ja työllistymistä: pidempi Suomessa opiskelijana vietetty aika mahdollistaa verkostoitumisen ja kielen oppimisen. Esimerkiksi hyvää kokemusta tarjoavaan opiskelijajärjestötoimintaan lähdetään usein mukaan kandidaattiohjelman aikana. Englanninkielisten kandidaatintutkintojen lisäämisen vaikutuksia voitaisiin pilotoida pääkaupunkiseudulla.

Yhteiskunnan rakenteita on ajateltava näkökulmasta, jossa opiskelupaikan saanut ulkomaalainen opiskelija ei ole opiskelijavaihdossa, vaan hän voi olla muuttamassa Suomeen pitkäaikaisesti. Aalto-yliopisto pitää erinomaisina tavoitteina opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamista ja pysyvää

oikeutta jäädä maahan tutkinnon suorittamisen jälkeen. Selonteossa tulee sitoutua korjaamaan myös muut kansainvälisten opiskelijoiden elämään liittyvät ongelmakohdat. Talent Boostissa on etsitty ratkaisuja EU-maiden ulkopuolelta saapuvien opiskelijoiden sairastamiseksi, sillä ne kytkeytyvät oleskelulupiin. Toinen eri tahojen yhteistyössä kehitettävä teema on tunnistautuminen ja pankkipalvelut.

Tavoite: Korkeakoulutuksen saavutettavuutta ja tasa-arvoa parannetaan

Koulutuksen eriytyminen sukupuolittain on vakava rakenteellinen ongelma yhteiskunnassa. Ratkaisujen löytäminen edellyttää huomiota asiaan koko koulutusjärjestelmän kaikilla asteilla sekä opettajien koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa.

Korkeakoulutuksen saavutettavuutta käsittelevässä osiossa on sivuutettu tärkeä saavutettavuuden alueellisen tasa-arvon ulottuvuus. Jo nyt tilanne Suomessa on esimerkiksi EU:n komission maaraportin mukaan se, että Uudellamaalla on liian vähän aloituspaikkoja väestömäärään ja kysyntään suhteutettuna, ja kaikkien käytössä olevien väestöennusteiden mukaan tämä uusmaalaisiin nuoriin kohdistuva yhdenvertaisuusongelma on pahenemassa entisestään nopeasti lähivuosina.

Maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen, ohjauspalvelut ja valmentava koulutus vaativat eri toimijoiden yhteistyötä ja läpileikkaavuutta. Yliopistolle luonteva rooli on tarjota koulutusta omien vahvuuksien mukaan. Tehtävien lisääminen ainoastaan yliopistolakiin ei edistä tavoitetta koko korkeakoulukentällä. Tarpeita vastaaviin palveluihin voi olla myös muilla oppijoilla kuin maahanmuuttajilla.

Tavoite: Korkeakoulujen toimintamalleja ja -rakenteita uudistetaan

Korkeakoulutuksen laatua ja vaikuttavuutta halutaan parantaa uusilla toimintamalleilla ja rakenteellisilla uudistuksilla. Korkeakoulutuksen kehittämistä ohjaavan vision tulee olla ensisijaisesti suomalaisten korkeakouluyksiköiden kansainvälisen laadun, vaikuttavuuden, merkittävyyden ja houkuttelevuuden parantaminen. Yliopistojen profiloitumista on tarkasteltava vähintään eurooppalaisella tasolla: on kyettävä luomaan kansainvälisesti tunnistettavia ja houkuttelevia profiileja. Kyse ei ole vain valtakunnallisesta työnjaosta, vaan profiilin nostamisesta eurooppalaisella korkeakoulutusalueella. Sivulla 34 mainitussa koulutusvastuusäätelyn kokonaistarkastelussa ei vielä ilmene kansainvälistä näkökulmaa.

Korkeakouluja koskevan lainsäädännön ja rakenteiden tarkastelun ei tule rajoittua Suomen sisälle, vaan tavoitteina tulee olla myös kansainvälisen yhteistyön edistäminen korkeakoulutuksessa ja koulutuksen houkuttelevuus kansainvälisille hakijoille. Suomalaisten rakenteiden tulee olla tunnistettavia ja läpinäkyviä myös kansainvälisesti.

Ikäluokkien pienenemisen arvioidaan näkyvän korkeakouluissa 2040-luvulla, ja tähän on varauduttava jo ennakoivasti. Aalto-yliopisto kannattaa tavoitetta korkeakoulujen profiilien ja niiden tarjoamien tutkintojen määrittymisestä korkeakoulujen vahvuuksista lähtien. Hyvä esimerkki kansainvälisesti erottuvan profiilin luomista tukevasta koulutuspoliittisesta ohjauksesta on strategiaperustainen rahoitus, joka ajatellaan laadullisesti kilpailtuna.

Alustamainen ja verkostomainen toimintatapa korkeakouluissa tukee resurssien viisasta käyttöä ja osaamisen jakamista. Hyviä esimerkkejä ovat korkeakoulujen yhteinen digivisiotyö ja FiTech. Digitaalisuutta hyödyntävä uudistaminen tukee sekä koulutustason nostoa että korkeakoulujen kilpailukykyä koulutuksen kentällä. Konkreettinen keino luoda edellytyksiä uudentilaisille toimintatavoille on Digivisio-hankkeen toteutumisen tukeminen.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Aineellisen hyvinvoinnin kasvu Suomessa perustuu työn tuottavuuden kasvulle, joka taas perustuu pääasiassa koulutukselle, tutkimukselle ja innovaatioiminnalle. Luovan ajattelun ja siitä syntyvien toimintatapojen merkitys kasvaa automatisoituvassa yhteiskunnassa.

Tiede ja tutkimus eivät vain kilpaile kansainvälisesti, vaan ne perustuvat globaaliin yhteistyöhön ja kumppanuuteen. Kansallisen tason tarkastelu ei riitä suuntaviivojen piirtämiseksi tuleville vuosikymmenille, koska tiede- ja tutkimustoiminnassa tavoitteena on olla kansainvälisen tiedeyhteisön eturintamassa. On pyrittävä rakentamaan yksiköitä ja yhteisöjä, jotka houkuttelevat parhaita osaajia, investointeja ja yhteistyökumppaneita globaalisti. Silloin ne ovat haluttuja kumppaneita tieteen, tutkimuksen ja innovaatioiminnan johtavissa kansainvälisissä verkostoissa.

Vuoden 2040 tavoitteisiin tulee sisällyttää näkemys suomalaisista tiede- ja tutkimustoimijoista ylläpitämässä osaamis- ja innovaatioekosysteemejä, jotka houkuttelevat osaajia, investointeja ja yhteistyökumppaneita globaalisti ja ovat solmukohtia kansainvälisissä verkostoissa. Solmukohtat linkittävät myös muut kotimaiset toimijat kansainvälisen kentän kanssa, eli ne hyödyttävät koko korkeakouluverkostoa.

4 %:n BKT- tavoitteen saavuttaminen vaatii kansainvälisesti huomattavien osaamis- ja innovaatioekosysteemien rakentamista. Vain siten voidaan houkuttaa myös globaaleja yrityksiä sijoittamaan TKI-toimintojaan ja -investointejaan Suomeen.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Selontekoluonnoksessa todetaan häviävien työpaikkojen olevan pääosin matalapalkkaisia ja syntyvien töiden vaativan korkeampaa osaamista. Väite on perusteltu ja työmarkkinoiden kiihtyvää rakennemuutosta analysoidaan kokonaisvaltaisemmin muutostekijöitä kuvaavassa luvussa 4. Siinä todetaan esimerkiksi uusien teknologioiden hyödyntämisen edellyttävän korkeatasoista koulutusta, ja osaamisen olevan avain sekä yksilöiden että yhteiskunnan pärjäämiseen. Selontekoluonnoksen jatkuvan oppimisen luvussa ei kuitenkaan huomioida näitä näkökulmia, ja ne tulee nostaa selonteossa esiin juuri jatkuvan oppimisen yhteydessä. Muuten on vaara, että aihetta lähestytään liian yksinkertaistaen.

Korkeakouluilla on jatkuvan oppimisen ekosysteemissä merkittävä rooli mielekkäiden urapolkujen rakentajina ja kansallisen kilpailukykyyn tukijoina. Digitaalisuutta hyödyntävä opetus ja pedagogisen osaamisen vahvistaminen korkeakouluissa tukevat jatkuvaa oppimista. Työelämän ja koulutuksen vuorovaikutuksella on suuri potentiaali: se tukee sekä tutkintoon johtavaa koulutusta että työelämän osaamisen kehittämisen tarpeita. Koska yksilöiden ja työnantajien tarpeet koulutukseen ovat moninaisia, tulee yliopistojen voida tuottaa eri hintaluokkien koulutusta erilaisiin tarpeisiin.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Koululaisten matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen laskiessa hälyttävästi ja teknologian merkityksen samaan aikaan kasvaessa on matematiikkaan ja luonnontieteisiin kiinnitettävä erityistä huomiota opettajankoulutuksessa. Tutkinto-opiskelijoiden koulutuksen lisäksi tarvitaan jo valmistuneiden opettajien täydennyskoulutusta. Myös digitaalisuuden lisääntyminen koko ympäröivässä yhteiskunnassa ja siten koulutuksessa luo opettajien täydennyskoulutuksen tarpeita.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Taiteeseen ja luovuuteen liittyvä osaaminen on yhä tärkeämpää yhteiskunnan automatisoituessa.

Myös taiteessa ja kulttuurissa opettajien rooli on keskeinen. Kuvataidekasvatuksen koulutus Aalto-yliopistossa on ollut vahvaa ja tuloksellista, sillä koulutuksen sisältö ja tavoitteet ovat kehittyneet ympäröivän yhteiskunnan muuttuessa. Tutkintokoulutus ei tähtää ainoastaan kapeasti ajateltuna kuvataiteeseen ja sen opetukseen, vaan se kattaa nykyisellään visuaalisen kulttuurin eri muodot. Median roolin vahvistuminen yhteiskunnassa ja nuorten elämässä korostaa mediakasvatuksen merkitystä: kriittinen medianlukutaito on välttämätön nyt ja tulevaisuuden mediaympäristössä. Siksi mediakasvatus on osa kulttuurikasvatuksen kokonaisuutta.

Taiteen perusopetus on vaikuttavaa. Aalto-yliopisto korostaa sen laaja-alaisuutta ja eri taiteenalojen huomioimista rahoituksessa. Esimerkiksi muotoiluun, arkkitehtuuriin tai mediaan liittyvä taiteen perusopetus ansaitsee yhteiskunnallista arvostusta ja tukea muiden taiteen alojen rinnalla.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Osiassa käsitellään opiskelijoiden toimeentuloa suomalaisen sosiaaliturvan piirissä olevien opiskelijoiden näkökulmasta, mikä on ymmärrettävää. Koronapandemian aikana myös kansainvälisillä opiskelijoilla on ollut opiskeluun vaikuttavia toimeentulohaasteita, ja heillä ei ole ollut suomalaisen yhteiskunnan turvaverkkoa ympärillään kriisitilanteessa. Esimerkiksi Suomen valtion takaaman opintolainan ehdoissa onnistuttiin ketterästi joustamaan pandemian vuoksi, mutta vastaava käytäntö ei ole itsestäänselvyys, kun opintolaina on otettu ulkomailta.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Aalto-yliopisto pitää erinomaisina tavoitteina opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamista ja pysyvää oikeutta jäädä maahan tutkinnon suorittamisen jälkeen. Verkostoitumismahdollisuuksien ja opintojen aikaisten työelämäyhteyksien luomiseen on syytä panostaa koko yhteiskunnan voimin.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Aiemmissä selontekoluonnoksen osioissa käsitellään monia kompleksisia ilmiöitä yksittäisten koulutusasteiden osalta. Tässä luvussa näkyvä kokonaisvaltainen tarkastelutapa aiheisiin on tervetullut, sillä monet tunnistetut haasteet vaativat koko koulutusjärjestelmän kattavia ratkaisuja.

Aalto-yliopisto ehdottaa tavoitteeksi väestönmuutoksen vaikutukset koulutuksen järjestämiselle - kappaleeseen korkeakoulutuksen aloituspaikkojen lisäämisestä Uudellemaalle. Tämä tukee koulutuksen alueellista saavutettavuutta, sillä Uudellamaalla on huomattavasti vähemmän aloituspaikkoja suhteessa väestönmäärään ja Uudeltamaalta muutetaan muita maakuntia enemmän pois muualle opiskelemaan.

Opiskelijavaihdot eivät vielä näy selontekoluonnoksessa. Tavoitteeksi kansainvälisyys ja globaali vastuu -kappaleeseen sopisi, että Suomesta ulkomaille ja myös ulkomailta Suomeen tehtävien opiskelijavaihtojen määrät palaavat koronapandemiaa edeltäville tasoille. Vaihto-opiskelu on yksi konkreettinen keino lisätä opiskelijoiden kansainvälisyysosaamista.

Aalto-yliopisto

Saaristo Antti
Aalto-yliopisto